

Почерніна Н.В.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

Інституційна стійкість туристичної галузі: механізми активізації на мета-та макрорівні

nataliia.pochernina@tsatu.edu.ua

Вступ. Одним із важливих аспектів підвищення конкурентоспроможності галузі туризму є її інституційна стійкість, тобто спроможність зберігати свою структуру та функціональність елементів в умовах зовнішніх і внутрішніх впливів.

Мета дослідження полягає у виявленні механізмів підвищення стійкості туристичної сфери України на галузевому та національному рівнях.

Матеріали та методи. Теоретико-методологічною базою дослідження стали положення економічної теорії, які представлені в фундаментальних роботах вітчизняних і зарубіжних науковців з питань формування, та розвитку туристичної сфери як складного системного утворення. Основними методами дослідження виступали аналіз та синтез, порівняння та узагальнення.

Результати дослідження. Розвиток туристичного бізнесу є одним із важливих завдань, що стоять перед Україною, з метою підвищення її конкурентоспроможності та реалізації цілей сталого розвитку. Враховуючи значний історико-культурний потенціал України, наявні природні та людські ресурси, суттєві можливості для розвитку необхідної інфраструктури, можна стверджувати, що національна економіка цілком здатна реалізувати це завдання за умов ефективного механізму державної підтримки галузі та внутрішньогалузевого управління. Серед інших цільових орієнтирів стратегії управління, на наш погляд, має бути підвищення інституційної стійкості туристичної сфери як складної відкритої системи.

З позицій системного підходу функціонування будь-якої системи можливе за умов її сталості, життєздатності та ефективності. Сталість системи

реалізується через її цілісність та упорядкованість; життєздатність системи забезпечується через її стійкість і саморух; ефективність системи проявляється через перевищення вихідних результатів функціонування над обсягом залучених ресурсів. Відповідно до обраного предмету дослідження наша увага зосереджена на аспекті інституційної стійкості туристичної сфери як системного утворення.

В туристичному бізнесі України на сьогодні інституційна структура представлена трьома блоками: туристичні агентства, туристичні оператори та суб'єкти, що надають послуги із бронювання та ведуть пов'язану з цим діяльність. Звертає на себе увагу той факт, що за даними Державної служби статистики у галузі збільшилась питома вага фізичних осіб-підприємців (з 60,6% у 2010 році до 71,2% у 2021 році). Причому це збільшення реалізовано завдяки туристичним агентствам (з 64,2% до 78,8%) та суб'єктам бронювання (з 69,1% до 75,5%) на фоні зменшення чисельності по туристичним операторам (з 12,9% до 8,8%) [1]. Інші особливості виявлені на основі аналізу динаміки чисельності суб'єктів господарювання у сфері туризму України, наведеній на рис. 1

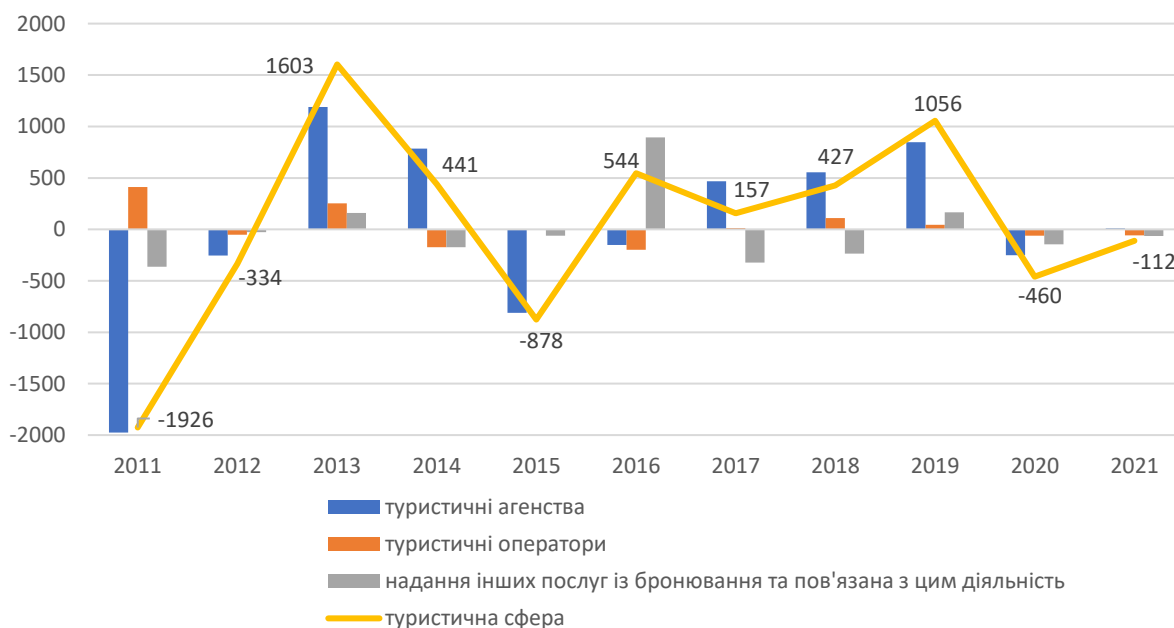


Рис. 1 Динаміка чисельності суб'єктів господарювання в туристичній сфері України

Джерело: побудовано автором на основі даних [1]

За даними рис. 1 видно, що чисельність суб'єктів господарювання в туристичній сфері України суттєво змінюється через кожні 2-3 роки. Зміни в ній

обумовлені більшою мірою динамікою кількості туристичних агентств, які у 2021 році становили 80% від загальної чисельності господарюючих суб'єктів галузі. Кількість туристичних операторів після суттєвого зростання у 2011 році (з 860 до 1272) досить часто (6 разів за період) скорочувалась, що свідчить про суттєву конкуренцію в галузі. Чисельність господарюючих суб'єктів, що надають інші послуги із бронювання та ведуть пов'язану з цим діяльність, взагалі демонструвала хвилеподібну динаміку. Усе це свідчить про нестійкість інституційної структури туристичної сфери України.

З метою підвищення інституційної стійкості туристичної сфери України на національному рівні необхідно запровадити наступні механізми стабілізації: стратегічне планування розвитку туризму і курортів на основі програмно-цільового підходу та державно-приватного партнерства, розвиток спеціальних економічних зон туристично-рекреаційного типу, фінансова підтримка суб'єктів туристичного бізнесу через пільгове кредитування, пільгове оподаткування та субсидіювання, заходи підтримки конкурентного середовища у сфері туристичного бізнесу, спрощення дозвільних процедур на започаткування туристичного бізнесу, удосконалення правового забезпечення розвитку рекреаційних територій. Серед методів стабілізації на галузевому та регіональному рівні особливої актуальної набувають створення регіональних інформаційних туристичних центрів, територій пріоритетного розвитку туризму та туристичних кластерів, активне залучення територіальних громад до реалізації проектів місцевого значення, заохочення до створення сільських та еко-садиб.

Висновки. Запропоновані методи стабілізації сприятимуть зміцненню інституційної структури туристичної сфери України та підвищенню її конкурентоспроможності.

Список використаних джерел.1. Статистична інформація Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>